

54 . Nufăru | Județ: Tulcea | Punct: Cetatea romano-bizantină | Anul: 1997

Anul: 1997

Cod RAN: 161062.09;161062.01

Perioade: Protoistorie, Evul Mediu

Epoci: La Tène, Epoca medievală timpurie

Tipuri sit: amenajare/construcție

Categorii sit: Apărare (construcții defensive)

Autori: Corneliu Andonie, Oana Damian, Emilian Gămureac, Sorin Mănăstireanu, Carmen Marin, George Vișan, Alin Stan

Instituții: Muzeul Militar Național "Regele Ferdinand I", Institutul de Arheologie "Vasile Pârvan", București, Facultatea de Istorie, Universitatea București, Institutul de Cercetări Eco-Muzeale Tulcea, Facultatea de Istorie, Universitatea București, Facultatea de Istorie, Universitatea București, Facultatea de Istorie, Universitatea București

Raport

A. Bufet

Cercetările începute anterior în zona centrală a satului Nufăru în cadrul unei suprafețe cu dimensiunile de 13 x 6,60 m, orientată est-vest, au continuat în 1997 (finanțate de IAB și MMN), în vederea studierii viețuirii anterioare epocii medievale timpurii și încheierii cercetării punctului respectiv. Din rațiuni independente de voința noastră (condiții meteorologice nefavorabile, lipsa fondurilor și a timpului) săpătura s-a restrâns la cercetarea unei microsecțiuni în cadrul S 1 B, cu dimensiunile de 6,60 x 2 m, și nu s-a putut atinge pământul steril din punct de vedere arheologic.

Cercetările efectuate în această zonă au dus la identificarea a două mari etape de ocupare a sitului: una aparținând evului mediu timpuriu, cu două niveluri de locuire (datele în veacul al XI-lea și în secolele XII-XIII) și una atribuibilă perioadei Latene. Locuirea aparținând celei de-a doua epoci a fierului este reprezentată de un strat arheologic cu grosimea de 1,40 m, reprezentat de un pământ castaniu consistent. Acestei din urmă etape ocupaționale îi corespund probabil două niveluri de locuire: unul, datat în perioada secolelor V-III a. Chr., sesizabil pe baza complexelor și a materialelor arheologice, celălalt, aparținând secolelor I a. Chr. - I p. Chr., individualizat doar prin strat de cultură și materiale specifice.

Complexele arheologice sunt reprezentate, în afara celor două cuptoare pentru copt pâine și a vetrei cercetate în 1996, de o locuință de suprafață și de o serie de gropi, probabil cu destinație menajeră. Locuința de suprafață a fost identificată la adâncimea de 3,60 m prin porțiuni compacte de lipitură arsă, rezultate din prăbușirea pereților, ce se păstrează pe o suprafață, probabil rectangulară, cu dimensiunile surprinse de 4,40 m (latura estică) x 3,00 m (latura nordică). Deasupra lipiturii arse s-a descoperit material ceramic fragmentar, reprezentat de produse autohtone și de import (amfore, ceramică uzuală și ceramică attică decorată cu firnis negru și figuri roșii). Gropile descoperite, în număr de patru, sunt circulare în plan, cu diametre cuprinse între 0,80-1,40 m, și cilindrice în secțiune, au adâncimi cuprinse între 3,10-4,15 m și umplutura lor conținea în principal fragmente de amfore elenistice, oase animale și solzi de pește.

În funcție de materialul arheologic și de relațiile stratigrafice surprinse între complexe (locuința de suprafață a fost suprapusă de unul dintre cuptoare și în același timp perforată de două dintre gropile reperate, afectându-i-se latura estică), s-a putut aprecia că locuința reprezintă cel mai vechi complex arheologic din zonă, plasându-se probabil în a doua jumătate a secolului al V-lea - prima jumătate a secolului al IV-lea a. Chr., în timp ce cuptoarele (datate pe baza prezenței la nivelul lor a fragmentelor ceramice attice cu firnis negru și a unei torți de amforă sinopeeană cu ștampilă încadrabilă aproximativ în perioada 260-250 a. Chr.) și gropile aparțin probabil celei de-a doua jumătăți a secolului al IV-lea - primei jumătăți a secolului al III-

lea a. Chr.

Materialul arheologic descoperit este constituit în principal de ceramică, păstrată în marea ei majoritate fragmentar, reprezentată de produse de factură getică (din specia poroasă, vase-borcan cu proeminente sau butoni pentru manevrare, decorate cu brăuri alveolate sau crestate și ceramică lucrată la roată, cenușie, decorată prin lustruire, provenind de la castroane, cești, căni, strecurători, fructiere) și de importuri grecești, constând din amfore, ceramică attică cu firnis negru, ceramică uzuală. În afară de ceramică, printre materialele descoperite, mai semnalăm o serie de fusaiole de diferite forme, partea inferioară a unei râșnițe rotative din tuf vulcanic, două vârfuri de săgeți de bronz cu trei muchii, piciorul unei fibule (?) de tip tracic, un fragment de oglindă de bronz, trei monede romane emise una în vremea lui Traian, celelalte două în timpul lui Constantius II și Constantius Gallus (identificări Gh. Poenaru Bordea). Precizăm că în această zonă au mai apărut monede romane databile în secolul al IV-lea p. Chr., dar neasociate cu material ceramic sau complexe arheologice aparținând acestei epoci. Reperele cronologice sunt reprezentate de cele două ștampile de pe torțile de amfore amintite (secolele IV-III a. Chr. - Thasos (ștampilă databilă în 330-325 a.Chr.) și Sinope (ștampilă datată cca 260-250 a.Chr.) și de două monede de bronz histriene turnate având pe avers roata cu patru spițe, databile de la mijlocul secolului al V-lea până după prima jumătate a secolului al IV-lea a. Chr.B. Curtea D. Ene - zona Cămin

În octombrie 1997 s-a realizat o săpătură de salvare într-o curte de pe strada bisericii și a căminului cultural, situată la circa 10 m spre nord față de zidul de incintă sudic (punctul Fortificație Cămin cercetat în 1981 - Silvia Baraschi, N. Moghior, SMMIM, 16, 1983, p.134-139). Într-o zonă cunoscută ca aflându-se în perimetrul cetății bizantine, s-a excavat cu mijloace mecanice până la adâncimea de 2,20 - 2,50 m o suprafață de formă rectangulară, orientată cu latura lungă N-S, cu dimensiunile de 11,50 x 11,00 m, pe care am numit-o Suprafața Ene - Cămin pentru a o individualiza și totodată a o lega de săpăturile anterioare din zonă. Anunțați târziu, am reușit doar să facem un sondaj pentru verificarea stratigrafiei și obținerea unor elemente legate de viețuirea din cadrul cetății bizantine, concretizat într-o casetă de mici dimensiuni (3,50 x 1,50 m), orientată cu latura lungă N-S, numită Caseta Ene - Cămin, trasată direct din malul estic al suprafeței. Caracterul restrâns al sondajului a fost determinat de gradul ridicat de ocupare a curții cu materiale de construcție, de presiunea proprietarilor, de lipsa de fonduri și de starea vremii.

Din punct de vedere stratigrafic, în Caseta Ene - Cămin în care s-a coborât până la adâncimea de 2,35 m (la care apărea sterilul), a putut fi identificat nivelul secolului XI, reprezentat de un pământ cenușiu gălbui în care se adâncesc gropile aparținând viețuirii din secolele XII-XIII, ce suprapune un pământ castaniu compact, reprezentând probabil nivelul preistoric, în care nu au putut fi sesizate complexe, dar s-au găsit materiale ceramice.

Complexele arheologice au fost cercetate parțial, fie din cauza distrugerilor provocate de intervenția modernă, fie pentru că au fost secționare de malurile secțiunii. Sunt reprezentate de un rest de locuință aparținând secolului XI și de șapte gropi menajere care prin conținutul lor pot fi datate în intervalul secolelor XI-XIII (una dintre gropi conține material ceramic aparținând secolului XI, celelalte șase secolele XII-XIII). Locuința, reprezentată de straturi succesive de lipitură foarte dură și cenușă, surprinse pe o lungime de 1,50 m, vizibilă pe profilul estic, a fost secționată de una din gropile cu material databil în secolul al XIII-lea și distrusă de intervențiile moderne. Gropile menajere sunt de formă ovală (diametre de 1,85/0,90 m, 1,50/1,40 m) sau circulară (diametre de 0,85 m sau 1,00 m sau 1,50 m), cu adâncimi cuprinse între 0,75 - 1,50 m. În umplutura lor s-a descoperit un bogat material arheologic reprezentat de ceramică uzuală, cu pereți subțiri și profile elaborate sau cu buza întoarsă gen colac, amfore cu torți supraînălțate, ceramică smălțuită pictată cu pete mărunte și întrepărunse brune și verzi ori decorată în tehnica sgraffito timpuriu, oase de animale și solzi de pește, obiecte de bronz, fier și os, fragmente de brățări de sticlă, fusaiole de Ovruci, semințe, cărbune, bucăți fragmentare de sticlă, monede de bronz. S-au mai putut recupera materiale arheologice și din complexe surprinse pe malurile suprafeței excavate - amfore cu torți supraînălțate, ceramică smălțuită pictată, fragmente de brățări din sticlă cu protuberanțe, ceramică uzuală, un vârf de săgeată, un pieptene de os.

Obiectele mărunte sunt confecționate din os, fier, bronz, sticlă, fiind reprezentate de cârlige de undiță, vârfuri de săgeți, brățări din sticlă și bronz, unelte și piese de port din os și corn, obiecte fragmentare din

sticlă, bronz și fier, zgură de sticlă și de fier. Au fost descoperite și monede de bronz, una romană și 3 bizantine (un exemplar Constantin IX, unul Constantin X, o imitație latină tip A - identificări Gh. Mănucu Adameșteanu).

Informații suplimentare online

[Raportul 526 din cronica.cimec.ro](#)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](#)
